

Astronomický náučný chodník Stará Lesná

Kraj:	Prešovský
Okres:	Kežmarok
Geomorfologická jednotka:	Popradská kotlina
Geologická jednotka:	vnútrokarpatský flyš
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Stará Lesná, rekreačné stredisko / TEŽ Stará Lesná a 1,7 km pešo juhovýchodným smerom po ceste na Starú Lesnú
Východisko:	Stará Lesná, Astronomický ústav SAV, Observatórium Stará Lesná
Trasa:	Stará Lesná, v areáli Observatória Stará Lesná Astronomického ústavu SAV
Dĺžka:	0,5 km
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	13
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, astronomické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2011

Aktuálny stav: Väčšina informačných panelov je v dobrom stave.

Textový sprievodca: skladačky Cesta vesmírom: náučný chodník a A Walk through Space: Educational Journey (vyd. Astronomický ústav SAV, 2011)

Kontakt: Astronomický ústav SAV, P. O. Box 18, 059 60 Tatranská Lomnica, tel. 052 / 7879 111

Poznámka: Návštevu Observatória Stará Lesná AsÚ SAV je potrebné vopred dohodnúť s vedeckým tajomníkom ústavu.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre tematickú vychádzku spojenú s exkurziou Observatória Stará Lesná (pozri poznámku vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Stará Lesná. Obec v strednej časti Popradskej kotliny v predpolí Vysokých Tatier severne od Popradu s pôdorysom tiahnucim sa pozdĺž Studeného potoka. Prvá písomná zmienka je z roku 1294. Obec založili Berzeviczyovci. Istý čas počas stredoveku bola vyludnená, znovu osídlená bola od 17. storočia. Obyvatelia sa zaoberali prevažne chovom dobytka, výrobou plátna, pestovaním ľanu, prácami v lesoch a neskôr i horským vodcovstvom a prácou v hoteloch vo Vysokých Tatrách a priemyselných podnikoch pod Tatrami. V súčasnosti je vďaka polohe v prírodnom prostredí významným turistickým strediskom.

Astronomický ústav Slovenskej akadémie vied v Starej Lesnej. Vedecké pracovisko sídliace medzi Starou Lesnou a Tatranskou Lomnicou, ktorého predmetom základného výskumu je medziplanetárna hmota, Slnko a hviezdy. Tvoria ho štyri pracoviská: Observatórium Skalnaté Pleso (založené v roku 1943), detašované pracovisko v Bratislave (1955), Observatórium Lomnický Štít (1962) a Observatórium Stará Lesná (1987). V rokoch 1950 - 1987 existovalo tiež administratívne pracovisko vo Vile Tatra v Tatranskej Lomnici. Historicky najstaršie z nich - Štátne observatórium na Skalnatom Plese - sa v roku 1950 stalo pobočkou Ústredného astronomického ústavu v Prahe, neskôr (1952) bolo začlenené do Slovenskej akadémie vied a umení a, keď vznikla Slovenská akadémia vied (1953), z observatória vznikol Astronomický ústav Slovenskej akadémie vied ako jeden z jej zakladajúcich ústavov. V areáli Astronomického ústavu SAV z roku 1987 na Starolesnianskych lúkach sa okrem hlavnej budovy ústavu nachádzajú tri pozorovacie pavilóny **Observatória Stará Lesná**: dve budovy s 5m kupolou (G1 a G2) a špeciálna budova horizontálneho slnečného spektrografu. V pavilónoch G1 a G2 sú umiestnené 60cm ďalekohľady typu Cassegrain určené pre fotometriu a spektroskopiu hviezd. Ďalekohľad v G1 umožňuje študovať atmosféry hviezd, merať ich radiálnu a rotačnú rýchlosť ale aj detegovať exoplanéty. Druhý 60cm ďalekohľad (v G2) je vybavený citlivou CCD kamerou so širokopásmovými a špeciálnymi interferenčnými filtermi na presné meranie jasnosti hviezd. Na pozorovanie povrchu Slnka slúži 50cm horizontálny slnečný ďalekohľad, ktorý sa používa hlavne pre astronomické praktiká študentov univerzít a na testy astronomických zariadení a optiky. Pracovisko je verejnosti prístupné počas dní otvorených dverí ako aj týždňov vedy a techniky.

Popradská kotlina. Jeden z troch geomorfologických podcelkov **Podtatranskej kotliny**, vyhraničený zhruba medzi Štrbským sedlom, Šuňavou, Hôrkou, Kežmarkom, Podolíncom, Lendakom a

osadami mesta Vysoké Tatry. Na severozápade susedí s Tatranským podhorím, Liptovskou kotlinou (s nimi tvorí Podtatranskú kotlinu), na juhu s Kozími chrbtami, východe Levočskými vrchmi a severe Spišskou Magurou. Predstavuje mohutnú tektonickú depresiu ležiacu v zrážkovom tieni Tatier vo výškach zhruba 590 - 900 m n. m. Je vyplnená mohutnými kvartérnymi glacifluviálnymi sedimentmi vo forme terasovaných kuželov pod vysokotatranským úpäťm (štrky, štrkopiesky, balvany) a terasovými a nivnými sedimentmi riek a potokov (hliny, štrkopiesky), prikrývajúcimi podložné paleogénne horniny (flyš: pieskovce a ílovce). Tieto miestami výraznejšie vystupujú nad zvlnený reliéf s dlhými plochými chrbtami až plošinami ako vyššie pahorky. V oblasti niektorých zlomov sa vyskytujú travertíny (Gánovce).

Názvy informačných panelov

1. Astronomický ústav SAV
2. Slnko
3. Planéta
4. Mesiac
5. Kométa. Asteroid
6. Meteor. Meteorit
7. Pavilón G1
8. Geofyzikálny ústav SAV. Meteorologické observatórium
9. Hviezda
10. Horizontálny slnečný ďalekohľad
11. Galaxia
12. Vesmír
13. Astronomický ústav SAV. Pavilón G2

